

VOIKO ILMASTONMUUTOKSEN AIKAKAUDELLA OLLA TAIDETTA?

Mikko Piispa

Otsikon kysymystä voi lähestyä ainakin kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin, onko sellainen toiminta perusteltua, joka kuluttaa energiaa ja materiaa, ja omalta osaltaan osallistuu ilmastonmuutokseen ja ympäristökatastrofiin? Toisekseen, onko oikein käyttää aikaa johonkin sellaiseen, joka ei pyri ratkaisemaan aikamme polttavinta kysymystä?

Ensimmäiseen kysymykseen Antti Majava on esittänyt vastaukseksi, että ympäristötuhon keskellä taide on oikeastaan niitä harvoja inhimillisen toiminnan muotoja, joihin meillä on “varaa”. Taiteen tekeminen kun kuluttaa vähän resursseja – taiteeseen käytetty aika voi jopa “säästää” niitä, kun emme tee jotain vahingollisempaa.

Siitä huolimatta monet taiteilijat tuskailevat, onko oikein tuottaa lisää “roinaa” maailmaan? Noin 10 vuotta sitten, kun ilmastonmuutos nousi isossa mittakaavassa otsikoihin, Formula 1 -sirkusta arvosteltiin luonnonvarojen haaskauksesta. Taide voi jonkun silmissä olla yhtä turhaa hupia kuin formulat. Jopa näennäisen materiattomat taideteokset, kuten ääni ja videokuva, vaativat nekin laitteistoa ja sähkönkulutusta, joilla voi olla merkittävä hiilijalanjälki. Mitä tässä tilanteessa voi tehdä? Ensinnäkin on huomattava, että kaikki toiminta kuluttaa, niin myös taide. Edes ilmastoneuvottelijat eivät voi kulkea kokouksiinsa ilman hiilidioksidipäästöjä. Heidän tavoitteenaan on kuitenkin maailma, jossa päästöt ovat kestäväällä tasolla. Kestämätönkin toiminta voi siis tähdätä siihen, että se on tulevaisuudessa kestävä.

Voisiko siis taide ikään kuin “hyvittää” hiilijalanjälkensä, vähän kuin lentomat kustamista voi hyvittää vapaaehtoisella hiiliverolla? Näin tullaan alussa esitettyyn toiseen kysymykseen: tulisiko taiteen keinoin ottaa kantaa ilmastonmuutokseen, tehdä jotain sen ehkäisemiseksi? Tuleeko taiteen osoittaa, että se ei ole yhtä turhaa kuin formulat? He, jotka korostavat taiteen itseisarvoa, älähtävät, että taidetta ei tule alistaa muille päämäärille. Se *voi* osallistua paremman maailman luomiseen, mutta sen ei *tarvitse*. Ehkä niin. Siitä huolimatta tekee mieli sanoa, että taide voi tarjota paljon enemmänkin kuin vain “hiilikompensaation”.

Taide ei kuitenkaan ole parhaimmillaan vastauksien antajana. Siihen tieteellä on paremmat resurssit. Taiteella on sen sijaan vahva potentiaali kysyä kysymyksiä: taide voi esimerkiksi saada meidät pohtimaan, mihin suuntaan maailma ilmastonmuutoksen aikakaudella muuttuu. Taiteen kontekstissa voidaan kuvitella ja haaveilla mahdollisuuksista, kysyä miten asiat voisivat olla toisin. Taide voi myös auttaa ymmärtämään tieteen kieltä tai tekemään näkyväksi asioita, joita muuten emme näe.

Tämän ei tarvitse tietenkään koskea vain ilmastonmuutosta. Se voi koskea kaikkea sitä, mitä maailmassa tällä hetkellä tapahtuu. Peruskysymys on silti muuttumaton: ovatko kohtaamamme ongelmat niin isoja, että taide ei voi olla ohittamatta niitä?